"עונג שבת"

שב"ק פר' "ויצא" תשפ"ז | שנה מ"ז | גליון מס' 2319 /☎מערכת 0556726054

"וישא יעקב רגליו" [כ"ט, א']

כתב בספר "בינה לעתים" יעקב אבינו היה המעלה והמסיע את רגליו אל המקום אשר רצה על פי שכלו ללכת לשם – לא כמו הרשעים ששכלם הולך אחר הרגלים, שרגליהם נושאות אותם כפי רצון נפשם הבהמית... וכן אמר גם דוד המלך "חישבתי רגלי" – קודם אחשב את הדרכים שאלך בהם ואחר כך "ואשיבה רגלי על עדותיך", שאני הוא המכוון את רגלי, ולא להיפך.

"ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי ראה ה' בעניי" [כ"ט, ל"ב]

הפסוק מפרש מדוע נקרא ראובן בשמו "כי ראה ה' בעניי" מתבקשת אם כן השאלה מדוע חז"ל במס' ברכות ז': [מובא ברש"י אצלנו] אמרו טעם אחר לשמו של ראובן "א"ר אלעזר אמרה לאה ראו מה בין בני לבן חמי [עשו, שהוא בנו של יצחק, ויצחק חמיה של לאה], שבן חמי מכר הבכורה ליעקב וזה לא מכרה ליוסף, ולא ערער עליו, ולא עוד אלא שבקש להוציאו מן הבור". מתרץ הגר"א בדרך כלל לפי חוקי הלשון, המנהג להקדים הסיבה לתוצאה לדוג' "יען אשר עשית את הדבר הזה... כי ברך אברכך" [בניסיון העקדה כב, טז] כך גם בשמות השבטים קודם נאמרה הסיבה ואח"כ המסובב, למשל "כי שמע ה' כי שנואה אנכי... ותקרא שמו שמעון", הפעם ילווה אישי...ע"כ קרא שמו לוי", הפעם אודה את ה' ע"כ קראה שמו יהודה וכך בכל השבטים, קודם התפרש הסיבה לשם ואח"כ מוזכר השם. אומר הגאון היה קשה לחז"ל מדוע אצל ראובן השתנה הסדר, קודם מוזכר שמו וח"כ הטעם לשמו, - "ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה... בהכרח לומר כי מלבד הטעם כי ראה ה' בעניי, היה ראוי לקרוא שמו ראובן מסיבה אחרת, לכן צריך לחפש טעם לשמו ובאו חז"ל ודרשו שאצל ראובן יש טעם נוסף לשמו כפי המובא במס' ברכות.

בחור כבן שמונה עשרה הגיע אל ד"ר ברוקס מ"תל השומר" ושטח בפניו בעיה קשה. למרות גילו המבוגר הוא סובל מבעיות הרטבה וביקש רפואה למכתו. הרופא ד"ר ברוקס, שהוא גם תלמיד חכם, נתן לו כמה עצות רפאיות אבל לאחר מכן הציע לו גם לברך ברכת "אשר יצר" בכוונה והטעים בפניו שבכוחה של ברכה זו להביא לריפויו.

לאחר זמן קצר חזר הבחור את הרופא והודיע לו שאכן העצה פעלה את פעולתה והבעיה היתה כלא היתה. הרב זילברשטיין שליט"א שהביא האת הספור אמר שמוכח בעליל שיש בברכה זו כח רב כדי לרפא חולים ותחלואים קשים וכדאי אם כן לקבל על עצמנו לברך "אשר יצר" בכוונה גדולה. [תן תודה]

שאלה: האם מותר לאכול אשכולית בשבת עם כפית?
תשובה: סחיטת ענבים וזיתים אסורה מהתורה, והיא תולדה של דש, סחיטת תפוזים ואשכוליות אסור מדברי סופרים. אם חותך את פנים האשכולית בסכין ואח"כ מוציאת בכפית, הרי נסחט מיץ בפסיק רישיה, ובדרך כלל ניחא לו במיץ, שכן מוציאו אח"כ בכפית ואוכלו, ולא זורקו, וא"כ אסור. וכן בסחיטת לימון, האחרונים אוסרים, לא כמרן בשו"ע, ולכן אין לסחוט לימון לתה, וגם לא לשים חתיכת לימון בתה וללחוץ על זה בכפית. לסחוט לימון על דייסה של תינוק מותר [לא להוציא הגרעינים משום בורר, אלא יוציא יחד עם מעט דיסה. [5708673]

השפע הנמשך הוא כפי ובזכות מידת הביטחון

יתכן והשנה תהיה שנת ברכה ושפע רב, אולם לא כל אחד ואחד יהנה מהשפע הזה באותה מידה, ואלו הם דברי ר' חיים שמואלביץ ז"ל: השפע יורד מלמעלה בזכות וכפי מידת הביטחון. "קשין מזונותיו של אדם כקריאת ים סוף", ומה קושי יש, חס וחלילה, כלפי שמיא? אלא שכבר אמרו חכמינו ז"ל, כי קריעת ים סוף אף היא היתה מכח אמונתם של ישראל בהקב"ה. וכך אמרו במדרש [ילקו"ש שמות רמז רלג]: אחרים אומרים, כדאי היא האמונה שהאמינו בי שאקרע להם את הים, שלא אמרו למשה היאך אנו יוצאים למדבר ואין בידינו מחיה לדרך, אלא האמינו והלכו אחרי משה. ועל זה כיוונו חז"ל, כי כשם ששינוי הטבע שהיה בקריעת ים סוף היה תלוי בביטחון ישראל בהקב"ה, ומכח האמונה בהקב"ה, כביכול, נשתנו בשבילם מערכות הטבע – כך תלויים מזונותיו של אדם בביטחון האדם בהקב"ה, וכמידת בטחונו בהשם יתברך, כך מידת כח ההשפעה מלמעלה, וכמו שנתבאר לעיל, שאין הגשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמנה. וגדולה מזו מצינו, כי אף בשעה שההשפעה העליונה יורדת ובאה על כל העולם, מכל מקום אין כל אחד ואחד נוטל אלא לפי מידת בטחונו ואמונתו. וכמו שמצינו בימי אלישע הנביא עלה מלך ארם ויצר על שומרון "ויהי רעב גדול בשומרון" [מלכים ב' ו, כה], אז התנבא אלישע [שם ז, א-ב] "ויאמר אלישע שמעו דבר ה' כה אמר ה' כעת מחר סאה סלת בשקל וסאתים שעורים בשקל בשער שומרון. ויען השליש אשר למלך וגו' הנה ה' עושה ארובות בשמים היהיה הדבר הזה ויאמר הנכה רואה בעיניך ומשם לא תאכל", ובסוף כתיב [שם טז-יז]: "ויצא העם ויבוזו את מחנה ארם ויהי סאה סולת בשקל וסאתים שעורים בשקל כדבר ה'. והמלך הפקיד את השליש אשר נשען על ידו על השער וירמסוהו העם בשער וימות כאשר דיבר איש האלהים וגו'". ולכאורה קשיא, למה נתחייב שליש המלך מיתה, ואף על פיך שהעובר על דברי נביא חייב מיתה בידי שמים, מכל מקום זה לא עבר על דברי הנביא, אלא שלא האמין לדבריו, ולכאורה על זה בלבד אין חיוב מיתה. אלא הביאור בזה על פי מה שאמרנו, כי השליש שלא האמין, אינו אוכל ולא ניזון מן השפע הבא לעולם בזכות האמונה, וכיון שהיה השבע כה רב והגיע לסאה בשקל וסאתים שעורים בשקל והשליש לא היה ראוי לכך, לכן היה עליו למות שלא יהנה מן השפע מאומה. עד כאן.

וכן כתב ה"חפץ חיים: ודע, דמידת הביטחון אין תלוי בזכויות, שאפילו הוא אדם שאינו הגון, אך שחיזק בטחונו בה', כח הביטחון מגן עליו ומתחסד עמו השם יתברך. וכן כתב הגר"א [ודלא כחו"ה], שמעתי שכן איתא במדרש על הפסוק "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו" [תהלים לב, י] וכן מוכח פשטה דקרא [תהלים לג, יח]: "הנה עין ה' אל יראיו למייחלים לחסדו". משמע דתרי מלי נינהו. ושמענו מזה דאפילו איננו עדין בכלל כת יראי ה', רק הוא מיחל לחסדי ה', גם כן עין הקב"ה עליו להחיותו ברעב. ומה מאד ראוי ונכון בימינו שמתרבה מצוקות הזמן מאד, שנתנהג כמו יעקב אבינו בעת צר לו שהבטיח ליתן מעשר מכל אשר השם יתברך יזמין לו, וכדכתיב [בראשית כח, כ, כב]: "וידר יעקב נדר לאמר וגו', וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך". ונתינת מעשר מביא ברכה לתוך ביתו של אדם, וכדכתיב [מלאכי ג, י]: "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר וגו' ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה על בלי די". נמצא דעל ידי שלשה דברים באה ברכה לתוך ביתו של אדם, על ידי קיום התורה, כדכתיב [דברים יא, כז]: "את הברכה אשר תשמעו וגו'", ועל ידי מידת הביטחון, ועל ידי נתינת מעשר. ומי שמתחזק בשלשתן, בודאי אשרי וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא. עד כאן לשונו. [נחמת ישראל]

לע"נ הרב אהרון שמעון ב"ר יצחק שלמה ז"ל, לע"נ הרב משה דוד ב"ר שלום העשל ז"ל, לע"נ הרב דניאל ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ הרב יעקב יצחק ב"ר אהרן שמעון ז"ל, לע"נ מרת שרה ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ מרת צפורה ב"ר אליעזר יצחק ז"ל, לע"נ מרת דינה ב"ר שלום ז"ל